

njemu daje prednost. Tako se npr. u Danasu od 28. travnja o. g. u dva različita članka upotrebljava samo AIDS, a Damir Mikulčić, u Vjesnikovu prilogu Sedam dana 11. 4. o. g. takvu praksu opravdava riječima: „AIDS – čitajte eids – je kratica prevedenog značenja stečeni sindrom pomanjkanja imuniteta’ i taj je naziv prihvaćen u cijelom svijetu osim u Francuskoj, gdje se upotrebljava kratica SIDA; stoga je ispravno nije reći eids nego sida!” (Str. 13).

Iz onoga što je dosad rečeno tomu ne vidim valjana razloga jer „cijeli svijet” ne može biti valjan kriterij za hrvatski jezik kao što nije ni za francuski, a kako sam saznao, Rusi upotrebljavaju *SPID* ili *spid* pa je taj „cijeli svijet” prilično okrnjen.

S gledišta našega jezika oba su naziva etimološki neprozirne tuđice pa prvenstveno treba gledati koji se bolje uklapa u naš jezični sustav, a to je, kao što rekoš, sida.

Ta nova bolest zove se onako kako se mi složimo da je zovemo. Da su je otkrili naši liječnici ili da su joj bar tražili naš naziv, mogli su naći i što treće, npr. kao novoj bolesti mogli su joj jednostavno dati naziv *novica*, označiti je riječju koja je doduše već zabilježena u našim rječnicima, ali je praktički neiskorištena, ili radi bolje razlikovnosti promijeniti joj naglasak u *novica*. Slično kao što smo tuberkulozu nazvali *sušicom* ili sarkom, tumor, karcinom – rakom. Na bit bolesti to nema nikakva utjecaja. Tako će i bolest sida značiti ono što znaost kaže da ona jest, a naziv je u tome sporedan. Njega svaki jezik traži prema svom sustavu i svojim prilikama.

Kad već prevladava naziv sida, valja reći da je dobro što je tako pa tu normalnu standardizaciju ne treba sprečavati nekim navozirazolima.

PERIVOJ I(LI) PARK

U našem suvremenom jeziku u upotrebi su i riječ *perivoj* i riječ *park*. Te su dvije riječi sinonimi, ali se u svakodnevnoj jezičnoj praksi riječ *perivoj* sve više gubi i postaje arhaizam, a riječ *park* prevladava danas gotovo potpuno. Takva jezična praksa nije dobra za jezičnu kulturu. Evo zašto:

Obje riječi označavaju uređene nasade s ukrasnim drvećem i drugim biljem, s prostorima za šetnju i igru. Međutim, dok je riječ *perivoj* jednoznačna, riječ *park*, osim što znači isto što i *perivoj*, ima i druga značenja. Tako na primjer B. Klaić u svom Velikom rječniku stranih riječi navodi četiri značenja riječi *park*, od kojih je samo prvo jednako značenju riječi *perivoj*. Pored toga može riječ *park* označavati i skup vozila (vozni park), zatim predio većih razmjera koji je pod zaštitom države radi prirodnih ljepota ili rijetkosti (*nacionalni park*), a može imati i druga stručna značenja.

Istovremeno obje su riječi tuđice.

Perivoj je tuđica nastala od grčke riječi *períbolos* (novogrč. peribóli), što znači *vrt*, ali ta je riječ ušla u naš jezik davno i danas se ne osjeća kao tuđica. Nalazimo je u našim starijim rječnicima: Mikaljinu, Bellinu, Voltićevu, Stullijevu i Karadžićevu. Prve potvrde, prema podacima iz AR, potječu iz 16. stoljeća, u značenju istom ili sličnom današnjemu:

- „Tuj biše gizdavi perivoj tere gaj” (H. Lucić).
- „Bivši jur nasadil lijepi svoj perivoj” (D. Ranjina).

Kasnije riječ *perivoj* nalazimo u djelima A. Šenoe, J. Leskovara, I. Kršnjavoga, J. Kozarca, T. Ujevića, M. Krleže i drugih književnika. Upotrebljava se ta riječ i danas, iako rjeđe nego nekada.

Stjepan Babić

Nalazimo je na primjer u romanu I. Slamniga „Bolja polovica hrabrosti” (str. 38):

– „A tko bi se iskrcao, vidio bi sjenovite ulice, poljane, brijačnice, trgovine prteninom i slatkišima, crkvu, pa još jednu, glavni trg, spomenik, perivoj...”

Riječ *perivoj* upotrebljava i Vlado Opačić kada prevodi roman Kena Folleta „Ušica igle” (str. 18):

– „Vidio je mnoštvo djece po perivojima i zaključio da evakuacija nije uspjela.”

U planu grada Zagreba imamo *Rokov perivoj*, *Maksimirski perivoj*, *Perivoj srpanjskih žrtava*.

Kao što se vidi iz navedenih primjera, riječ *perivoj* živi i u današnjem književnom jeziku u koji se dobro uklapa zbog usklađenosti s glasovnim sustavom hrvatskoga jezika.

Riječ *park* prodrla je u naš jezik u novije vrijeme, pa je AR i ne bilježi, kao ni stariji naši rječnici. Po svome glasovnom sastavu očita je tuđica, jer riječi koje završavaju suglasničkom skupinom, osim na -st, -št, -zd i -žd, već svojim glasovnim sastavom pokazuju da su strane. Ipak se ta riječ i pored glasovne neprimjerenosti i višeznačnosti znatno proširila u našem jeziku, tako da je danas njenu upotrebu gotovo nemoguće izbjeći.

Jednoznačnost riječi *perivoj*, njena duga upotreba i usklađenost s glasovnim

sustavom našega jezika daju toj riječi prednost pred riječju *park*. Međutim riječ *park*, s obzirom na to da je danas veoma proširena, ne može se isključiti iz upotrebe. Obje se te riječi mogu usporedno upotrebljavati u književnom jeziku, kao što to nalazimo u djelima nekih književnika:

– „Park, zasnovan na dva-tri jutra, širio se odmah do dvora na zapadnoj strani brežuljka, spuštajući se polagano u pridolicu k ribnjaku. Bio je to perivoj zapušten.” (J. Leskovar: „Propali dvori”, str. 84).

Još će biti bolje ako se te dvije riječi i značenjski razgraniče. Riječ se *perivoj* može upotrebljavati, kao što to neki i čine, kada označava veće uređene nasade s ukrasnim drvećem i biljem, kao što je to u feljtonu Đ. Zelmanovića „Mađarska jesen 1956.” (objavljen u „Danasu”, br. 255, 1987. god., str. 68):

– „S prozora puca pogled na famozni milenijski spomenik sa skulpturama najznamenitijih Mađara od kneza Árpáda pa dalje... i dalje na beskrajne zelene nasade Városligeta, gradskog perivoja.”

Riječ *park* može se upotrebljavati u drugim značenjima, npr. kada znači skup vozila (vozni park). Na taj način sačuvat ćemo riječ *perivoj*, a riječ *park* neće postati isključiva.

Davor Tanocki